

<http://www.diva-portal.org>

This is the published version of a paper published in *Arbetsmarknad & Arbetsliv*.

Citation for the original published paper (version of record):

Bergman, A., Eriksson, B. (2014)

Introduktion till nr 4 2014.

Arbetsmarknad & Arbetsliv, 20(4): 4-7

Access to the published version may require subscription.

N.B. When citing this work, cite the original published paper.

Permanent link to this version:

<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:kau:diva-38133>

Introduktion

Ann Bergman och Birgitta Eriksson

Årets sista nummer av *Arbetsmarknad & Arbetsliv* innehåller fem artiklar som spänner över ett brett område. Den första artikeln handlar om ohälsa och rörlighet. Den följs av en som behandlar teknik som möjlighet när det gäller att minska avståndet mellan patient och läkare. Tredje artikeln berör europeiska fackförningars förhållningssätt till en europeisk reglering av arbetstiden. I den fjärde artikeln får vi läsa om de villkor under vilka arbetsförmedlingens yrkesbeskrivningar produceras. Avslutningsvis belyses vad som händer med svensk arbetslivsforskning när det gäller dess innehåll och framtid.

Ett område som lyfts fram inom både den offentliga debatten och forskningen rör det hållbara arbetslivet där människor både vill och kan arbeta, oavsett livsfas och gärna långt upp i åldrarna. På samma gång vet vi att dagens arbetsliv präglas av ökande ohälsa och att det förefaller som om arbetslivet i vissa avseenden snarare bidrar till att människor går sönder än att de håller. Vad händer egentligen med dem som drabbats av ohälsa i dagens arbetsliv, vilka strategier använder de själva för att hantera sin situation? I Bengt Furåkers artikel *Till frågan om hälsa och rörlighet* får vi en god inblick i hur personer med besvär med sin hälsa förhåller sig till sitt fortsatta yrkesverksamma liv. Furåker ställer sig frågan huruvida dessa personer byter yrke som en sätt att hantera sin situation. Även om Furåker inte studerar faktiska byten av yrken undersöker han individens vilja och förmåga att byta. Med utgångspunkt i kvantitativa data från ett urval av anställda personer mellan 15 och 64 år finner Furåker att det råder stor osäkerhet och tveksamhet kring antagandet att rörligheten på arbetsmarknaden fungerar som en lösning för individer med hälsoproblem. Studien visar att anställda med hälsoproblem upplever att de är inlåsta i sitt yrke och bedömer att de inte heller är efterfrågade av andra arbetsgivare. De anställda tror också att ju sämre de upplever sitt hälsotillstånd och välbefinnande, desto mindre är sannolikheten att de kan byta jobb. Denna misstro är befogad då forskning pekar på att arbetsgivare visar svagt intresse att anställa personer med sviktande hälsa.

Den svenska vården och dess funktion och tillgänglighet för vårdtagare är ytterligare ett område som berör många människor idag. Bor man på landsbygden eller på mindre orter får man vara beredd på att det är ett stort geografiskt avstånd till läkare och specialistvård. Det finns en rad olika sätt att försöka komma till rätta med denna problematik. Ett av dessa sätt är att ta hjälp av informations-

teknik. Idag gör vården stora investeringar i just informationsteknik i hopp om att effektivisera vården, öka kvaliteten och tillgängligheten. Telemedicin är en sådan lösning vars syfte är just att knyta samman patient och läkare oavsett geografiskt avstånd. Dock innebär ny teknik nya utmaningar för de berörda, något som belyses i artikeln *Effektiva vården på distans med multidisciplinära medicinska videokonferenser?* skriven av Tobias Samuelsson och Boel Berner. Syftet med artikeln är att ge en förståelse av hur interaktionen på distans uppfattas av inblandade specialistläkare och hur de tolkar hur kommunikation via videoteknik har påverkat beslutsfattande och effektivitet i vården. I artikeln får vi en god inblick i hur videokonferenser uppfattas av de sex specialistläkare som intervjuats. Sammantaget visar artikeln på att videokonferenser är en arbetsform som enligt de intervjuade läkarna minskar avståndet och ökar kvalitet och effektivitet. Intressant att notera är att den ökade effektiviteten inte är i tidlig mening, utan snarare grundar sig på en bättre bedömning och välgrundade beslut genom integrerad kunskap – en slags bedömningseffektivitet. Författarna noterar dock att på samma gång som specialisterna och toppsjukhusen medverkar i beslutsfattandet regionalt och lokalt sker också en maktförskjutning till de förras fördel. Ytterligare en potentiell maktförskjutning är den som ytterligare stärker läkarnas makt i förhållande till patienten då dessa inte deltar i konferenserna.

I sin artikel *Europeiska fackföreningar och arbetstidsreglering på EU-nivå* behandlar Kristina Lovén Seldén fackliga förhållningssätt till en europeisk arbetstidsreglering samt huruvida dessa förhållningssätt påverkas av vilken regim fackföreningarna tillhör. Artikeln utgår från en uppdelning i fem olika europeiska regimkluster: de nordiska, kontinentaleuropeiska, anglosaxiska, sydeuropeiska samt öst- och centraleuropeiska klustren. Studien bygger på en webbenkät om förutsättningar och hinder för europafackligt samarbete. Enkäten skickades ut till alla medlemsorganisationer i Europafacket, alla industrifederationer samt alla fackföreningar som befann sig precis under centralnivån i fjorton europeiska länder. Artikeln bygger på en del av enkäten där respondenterna bland annat ombads ta ställning till om man i ett framtidsperspektiv ansåg det vara önskvärt för organisationen att koordinera eller reglera arbetstider enligt en europeisk lagstiftning om maximal arbetstid. Resultaten visar att det totalt sett finns ett brett fackligt stöd för en EU-lagstiftning om maximal arbetstid. Stödet är överlag starkt i södra och kontinentala Europa samt bland fackföreningarna i den öst- och centraleuropeiska regimen, medan de nordiska fackföreningarna uppvisar det största motståndet mot en europeisk lagstiftning.

I förra numret av *Arbetsmarknad & Arbetsliv* kunde vi läsa om hur arbetsförmedlingens yrkesbeskrivningar både upprätthåller och bryter mot stereotyper av yrken. I detta nummer fokuseras produktionen av dessa yrkesbeskrivningar i artikeln *Yrkesbeskrivningens villkor* av Malin Linde och Christel Backman.

Syftet med artikeln är att beskriva produktionsvillkoren för yrkesbeskrivningarna och författarna behandlar villkoren på såväl individ- och institutionsnivå som samhällsnivå. Författarna har studerat produktionsvillkoren med hjälp av kvalitativa intervjuer med tjänstemän som har tagit fram de yrkesbeskrivningar som finns samt observationer vid ett redaktionsmöte och vid ett arbetsmöte med två tjänstemän. Dessutom genomfördes en deltagande observation i samband med en genomgång av redaktionens policydokument. Att yrken tillskrivs olika status är ett exempel på ett samhälleligt villkor som påverkar yrkesbeskrivningarna; ett överordnat yrke beskrivs inte på samma sätt som ett underordnat. Villkor på institutionsnivå kan exempelvis handla om att yrkesbeskrivningarna ska vara objektiva och neutrala. Detta kan tolkas som att alla beskrivningar ska göras på samma sätt och detta går stick i stäv mot villkoret på samhällsnivå som handlar om att yrken har olika status. Ett villkor på individnivå som påtalas av tjänstemännen själva är att de alla har en akademisk bakgrund och skriver på ett akademiskt sätt efter många års universitetsstudier. De tillhör samma klass vilket begränsar möjligheten till nya intryck och idéer.

Arbetsmarknad & Arbetsliv har som målsättning att lyfta fram intressant och relevant forskning om arbetslivet. I numrets sista artikel, *Svensk arbetslivsforskning: Innehållsanalys och framtidspaning* skriven av Carin Håkansta, är det emellertid arbetslivsforskningen i sig som är i fokus. Det har vid upprepade tillfällen lyfts fram en oro över arbetslivsforskningens omfång och innehåll i Sverige. Arbetslivsforskning har inte varit något prioriterat område sedan slutet av 1990-talet. I samband med nedläggningen av Arbetslivsinstitutet 2007 omvandlades öronmärkta resurser för arbetslivsforskningen till allmänna forskningsmedel med universiteten som mottagare. Ett av argumenten bakom detta var att forskning mår bra av att konkurrensutsättas och att medel därmed ska sökas av forskare vid våra lärosäten. Det som gör Håkanstas artikel intressant är att den belyser utvecklingen inom svensk arbetslivsforskning från 2004 till 2013 samt bidrar till diskussionen om arbetslivsforskningens framtid. Studien baseras på 740 forskningsansökningar som skickats till det forskningsråd som betraktas som arbetslivsforskningens huvudfinansiär, nämligen dåvarande Forskningsrådet för Arbetsliv och Socialvetenskap (FAS), numera Forte, 2004 respektive 2013. Förutom projektansökningarna omfattar materialet en rad uppgifter om projektdeltagarna såsom kön, ämnestillhörighet och institutionell tillhörighet. Resultatet från undersökningen visar på olika mönster som kan tolkas i både positiv och negativ mening beträffande arbetslivsforskningens väl och ve. Dock kan noteras att arbetslivsinriktade ansökningar visserligen ökat till antal i faktisk mening, men inte i relativ mening då övriga ansökningar ökat i än större omfattning. Det framgår vidare att projekten i allt högre grad fokuserar den offentliga sektorn och hälsorelaterade frågor. De forskare som ansöker om medel är i allt högre grad kvinnor och kommer i allt

högre grad från olika discipliner och institutioner. Håkansta ställer sig frågan om den ökade spridningen av forskningsfrågor och disciplinär bakgrund tyder på att arbetslivsforskningen håller på att förändras eller om det kan vara ett tecken på att den försvagas.